

Páva-körök Komárom megyében

Komárom megyében 15 Páva-kör működik, ebből négy az elmúlt évben alakult. Hat szlovák és négy német nemzetiségű Páva-körünk van. A szlovák Páva-körök több mint két éve jöttek létre. A körök tagjai közt vannak fiatalok is, akik — hangsúlyozni kívánom —, nagyon szeretnének énekelni, és ez is haszna ennek a mozgalomnak. Engem a Megyei Művelődési Központ 1971-ben bízott meg a Páva-körök szakkrekerferensi teendőinek ellátásával. Az a tapasztalatom, hogy szívesen jönnek össze a már működő Páva-körök tagjai, és két óras éneklés után nem szívesen hagyják azt abba. Ilyenkor az idősebb „nótafák” régi dalokat kezdenek énekelni, a hangulat fokozódása eszükbe juttatja azokat a dalokat is, amelyeket már csaknem elfelejtettek.

Legnagyobb problémánk a népdalgyűjtés: sajnos, Páva-kör vezetőink ezzel eddig nem foglalkoztak eléggé. Így többen megelégednek azzal, hogy a községükben az eléggé ismert dalokat énekeltetik a körökkel. Kiváló munkát végez megyénkben Sperl Vilmosné, neszélyi igazgatónő, aki a gyermekdalok különböző variánsait gyűjtötte össze Neszélyben és Dunaszentmiklóson. A népszokásokat iskolás gyermekkel eleveníti fel, s az úttörők nagy kedvvel végzik ezt a munkát, mivel a gyermekek szeretnek játszani.

A Páva-körök szervezésével megyénkben emelkedik a népdalgyűjtők száma is. Ez az egyik legnagyobb haszna ennek a mozgalomnak, mert így megmentjük a feledéstől népdalainkat. A népdalgyűjtésre a vetélkedőket is fel lehetne használni. Ajánlatos volna megszervezni a megyei népdalgyűjtők csoportját.

Kívánatos volna a megyei Röpülj páva-körök egy-egy évi műsorát összegyűjtve lekottázni, és — megfelelő szűrés után — hozzáférhetővé tenni a körök vezetői számára.¹

1972 júliusában Tatán hat napos tanfolyamot tartottunk a Páva-körök vezetőinek. Mivel látogatásaim során azt tapasztaltam, hogy hiányosak a szakismereteik, naponta egy óra zeneelméleti foglalkozást tartottunk. Karvezetéssel is foglalkoztunk. A népzenei tárgyú foglalkozásokon megismerttük a hallgatókkal a népdalstílusokat, kerestünk a népdalfűzetekben régi és új stílusú népdalokat, megismerkedtek a zenei dialektikus-területekkel.

A tanfolyam hangulata szinte naponta emelkedett; az utolsó nap utolsó óráján egy kérvényt tettek az asztalomra, amiben a tanfolyam hallgatósága aláírásával megerősítve kérte a tanfolyam folytatását a jövő

nyáron. Ezt a tanfolyamot 1973-ban Tatabányán 14 fős hallgatósággal meg is tartottuk. Öt új pávakör-vezető is részt vett rajta.

A mostani tanfolyamon a dalok lejegyzését is gyakoroltuk. Úgy érzem, itt kell további segítséget adnunk az önkéntes gyűjtőknek.

Szlovák Páva-köreink a hagyományok ápolására nagy gondot fordítanak. Ezt a munkát segíti a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége is, mind erkölcsileg, mind anyagilag.

A Megyei Tanács a szakreferensek útján nyújt erkölcsi segítséget a csoportoknak. E mellett utazási költségeiket is megtéríti. A Megyei Tanács a német nemzetiségi csoportoknak is ad anyagi támogatást.

Népdalhagyományokban gazdag a dorogi szénmedence számos községe. pl. Kesztlőc, Piliscsév, Sárísáp, Csolnok, Máriahalom stb. Ezekben a helyeken, Máriahalmot kivéve, működnek Páva-körök. Az említett községekben dr. Kálmánfi Béla tanár foglalkozott népdalgyűjtéssel. A Páva-körök a társadalmi szervek segítsége nélkül alakultak, a népdal szeretete hozta össze a tagságot. A kesztölci Páva-kör saját községének dalait tűzte műsorra, s a megyei nemzetiségi találkozón az első között szerepelt. A piliscsévi Páva-kör Budapesten az élvonalbeli szereplők közé tartozott. A tatabányai szlovák Páva-körnek öttagú népi zenekara is van, a zenekar tagjai részben zeneiskolai tanárokból verbuválódtak. Noll Miklós irányítja a zenekart, s az ő vezényletével többször eredményesen szerepeltek.

Örvendetes, hogy a tardobányai szlovák Páva-kör létszáma annyira megnövekedett, hogy énekkarrá alakult, de a szlovák népdalok énekléséről nem mond le. Reméljük, több Páva-kör megy keresztül olyan minőségi és mennyiségi változáson, hogy kórusművek előadására is alkalmasak lesznek.²

Több községünkben is alakulna Páva-kör, de szakember és anyagi támogatás hiányában meg kell várniuk a kedvezőbb körülményeket. Kívánatos volna, hogy a helyi községi és tsz-vezetők több támogatásban részesítsék induló Páva-köreiket.

Komoly probléma — gondolom más megyékben is — a Páva-körök szereplésének biztosítása. Egy kezdő Páva-kör teljes műsort nem tud kitölteni. Állami ünnepeink műsorába is illesszük be szereplésüket. Ilyenkor énekeltecsünk mozgalmi dalokat is. Egy 65 éves asszonytól hallottam: „olyan jó ezeket a dalokat énekelni, felfrissülök tőlük”. A jó szereplés az együttes további együttmaradását biztosítja.

Összegezve a pozitívumokat: A népdal szeretete tartja össze a Páva-köröket. Az önkéntes gyűjtők száma növekszik. A Páva-körökből kórus fejlődhet. Az idősebbek szívesen énekelnek a fiatalokkal. A Megyei Tanács anyagi támogatásával a nyári tanfolyam biztosítja a továbbképzést. A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége anyagi és erkölcsi támogatása segíti a fejlődést.

Összegezve a negatívumokat: A személyi feltételek biztosítása komoly probléma. Az anyagi támogatás siettetné az egyes községekben a körök létrehozását. A társadalmi szerek határozottabb támogatására lenne szükség. A tájünnepségek rendszeressé tétele is szereplési lehetőséget jelentene.

Megyénkben a Páva-körök létrejötte az önkéntesség elvén alapszik. Elég üzenni a művelődési ház igazgatójának a fiatalokért, a kérésnek azonnal eleget is tesznek. Bajnán azt mondta egy 67 éves asszony, hogy erre az első próbára már régóta várt, mert olyan felemelő érzés együtt énekelni. A Páva-körökben zeneileg művelt fiatalság jelentkezett akik megújították már eddig is a népdaléneklés hagyományos formáját. Szeretnek hangszekírséret mellett is énekelni, sőt keresik ehhez a legjobb megoldásokat. A páva-köri tagság nemcsak énekelni szeret, hanem szakembertől szeretnének tanulni, Ezt az igényt is ki kell elégíteni.

Örvendtes jelenség, hogy a „Röpülj páva” mozgalom megyénkben a nemzetiségi csoportok közt nagyobb visszhangra talált. Sajnos, jelenleg kevesebb a magyar nemzetiségű Páva-körök száma. Reméljük, hogy a következő évadban megnövekszik a számuk.

Kodályi idézettel fejezném be beszámolómat: „...nem sokat ér, ha magunknak dalolunk, szebb, ha kettőn dalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben mind egyek lehetünk. Akkor mondjuk majd csak igazán: **ÖRVENDJEN AZ EGÉSZ VILÁG!**”

1973. augusztus 10.

Gajdár László
a Páva-körök szakreferense

Megjegyzés:

1. Lapunk idei 1—2. számának *A népdalmozgalomért* c. cikke 3. pontjában szó esett „A népdalkörök, mint művelődési közösségek” elnevezésű tervezett pályázatról. Az erre készített pályamunkák a népdalkörök repertoárját is bemutatnák. Így felmérhető lenne, hogy a Páva-körök milyen mértékben éneklük a vidékükre jellemző, értékes dalokat, s ennek alapján a kevéssé ismert szép dalokat szélesebb körben is el lehetne terjeszteni. Ez kell, hogy legyen az alapelve a cikkíró által javasolt megyei szintű felmérésnek és terjesztésnek is.

2. Jogos és tapasztalaton alapuló észrevétel, hogy egyes népdalkörök kórossá fejlődhetnek. Az ilyenek részére helyes a karvezénylés problémáival való foglalkozás. De hangsúlyozni kell, hogy *nem minden népdalkör alakulhat át énekkarrá*, és sok helyen vezénylés nélkül énekelnek. Ennek a spontán jellegű megnyilatkozásnak az irányításával, annak módszerével is kell foglalkozni.

Nem szabad erőltetni, sem elhamarkodni a kórossá alakulást! Csak ott szabad ezzel próbálkozni, ahol mind a tagság, mind a vezető elég érett, képzett, gyakorlott már a többszólam éneklésben! Először erősödjenek meg a körök a népdalok eredeti formában való stílusos megszólaltatásával!

Kivételnek számítanak a német és (részben) a szlovák Páva-körök, már amennyiben községükben él a hagyományos népi többszólamúság. Ezt lehet is, szép is ebben a formában ápolni. De zeneszerzői feldolgozást csak akkor szabad műsorra tűzni — mind magyarnak, mind nemzetiséginek —, amikor a belső feltételek erre megértek! („Naturalista”, azaz cigányos vagy kántoros harmonizálás pedig mindenképpen ízléstelen és tilos!)

Az első „szakköri délután” Polgáron